

НАРЕДБА за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища

В сила от 01.09.2021 г.

Приета с ПМС № 78 от 05.03.2021 г.

Обн. ДВ. бр.21 от 12 март 2021 г.

Раздел I.

Общи положения

Чл. 1. (1) С наредбата се уреждат държавните изисквания за организиране на дистанционната форма на обучение във висшите училища на Република България.

(2) Дистанционната форма на обучение е форма за придобиване на висше образование, при която обучавани, преподаватели и администратори могат да са разделени по местоположение, но не непременно и по време, като създадената дистанция се компенсира с технологии, методи и средства на електронното обучение.

(3) В дистанционна форма обучението се реализира чрез дигитални технологии за управление на учебния процес, базиран на система от различни по тип, място на разполагане и време на използване човешки, материални и информационни дейности и ресурси.

(4) За компенсиране на дистанцията висшите училища моделират съответните учебни и административни дейности като информационни процеси и ги осъществяват чрез информационни и комуникационни технологии.

Чл. 2. (1) Дистанционна форма на обучение се осъществява само от висши училища, създадени при условията и по реда на Закона за висшето образование и получили съответна програмна акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация на професионално направление, специалност от регулираните професии или по професионално направление, съответстващо на учебен предмет или модул от училищната подготовка.

(2) Висшите училища организират и провеждат дистанционна форма на обучение в специалности за придобиване на висше образование за образователно-квалификационни степени "бакалавър" и "магистър", както и за образователна и научна степен "доктор".

(3) Оценяването на дистанционна форма на обучение се извършва от Националната агенция за оценяване и акредитация на два етапа - оценяване на равнището на средата в съответното висше училище и оценяване на възможностите за провеждане на дистанционно обучение по конкретно професионално направление или специалност от регулираните професии.

(4) Оценяването на дистанционна форма на обучение се осъществява по критерии, разработени от Националната агенция за оценяване и акредитация по реда на чл. 85, ал. 1, т. 1 от Закона за висшето образование.

(5) Висшите училища могат да организират дистанционна форма на обучение и за повишаване на квалификацията на специалисти с висше образование, както и за продължаване и допълнително

обучение по професионално направление, специалност от регулираните професии или по професионално направление, съответстващо на учебен предмет или модул от училищната подготовка, за които са получили програмна акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация.

Чл. 3. (1) Приемането на студенти и докторанти в дистанционна форма на обучение се извършва в рамките на утвърдения брой по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6 и чл. 21, ал. 1, т. 9 от Закона за висшето образование.

(2) Приемът в дистанционна форма на обучение се осъществява съгласно държавните изисквания за приемане на студенти и докторанти.

(3) Дистанционната форма на обучение е равнопоставена на редовната форма на обучение по отношение на съдържанието на учебния план, изискван брой кредити за съответната специалност, диплома за придобита образователно-квалификационна степен и професионална квалификация.

Чл. 4. (1) Обучението в дистанционна форма се провежда по учебна документация (квалификационна характеристика, учебен план, учебни програми, изискван брой кредити за получаване на диплома за придобита образователно-квалификационна степен и професионална квалификация), разработена въз основа на учебната документация за съответната специалност в редовна форма на обучение.

(2) Учебният процес в дистанционна форма на обучение се осъществява преимуществено чрез средства за електронно обучение и електронно управление с отдалечен достъп до:

1. индивидуални и групови електронни учебни дейности, електронно учебно съдържание, оценяване и педагогическа комуникация;

2. електронни административни услуги за съпровождане на жизнения цикъл на учебния процес, за предоставяне на информация, за плащания, за издаване на документи, за уреждане на студентско положение, за изпълнение на студентски задължения и др.

(3) Висшите училища изграждат, поддържат и развиват своя информационна инфраструктура с цел създаване, съхраняване, използване и разпространяване на информационни и образователни продукти - резултати от дейността на висшето училище.

(4) Информационната инфраструктура по ал. 3 включва научно-преподавателски, административен и технически състав, управленска и организационна структура, нормативна база за провеждане на информационни дейности, дигитализирани дейности и ресурси, информационни и комуникационни системи, софтуерни и хардуерни средства.

(5) Висшите училища осъществяват дистанционна форма на обучение на базата на съответна среда за дистанционно обучение - част от тяхната информационна инфраструктура, която включва:

1. вътрешни правила за организация, провеждане и развитие на дистанционно и електронно обучение;

2. научно-преподавателски, административен и технически състав с компетентности в областта на дистанционното и електронното обучение;

3. специално създадено към висшето училище обслужващо звено за дистанционно обучение;

4. стандарти и процедури за проектиране, създаване, регистрация и съхраняване на електронни учебни дейности и ресурси в съответствие с методика, специфична за електронното и дистанционното обучение, и съгласно Закона за авторското право и сродните му права;

5. електронни учебни и административни дейности;

6. хранилище на електронни учебни курсове, дейности и ресурси, включително на електронни тестови единици и тестове;

7. системи за управление на електронно базирани оценявания и финални изпитвания с установяване на опити за плагиатство и със съхраняване на изпитни данни и студентски работи в електронен архив поне за 5 години;

8. система за идентификация на студентите и контрол на съответните процедури - в случаите на електронно провеждане на изпити и оценяване;

9. софтуерни платформи за дистанционно обучение с възможности за синхронно и асинхронно обучение и отдалечен оторизиран постоянен достъп на обучавани, преподаватели и администратори до дейности, ресурси и системи по т. 5, 6, 7 и 8.

Раздел II.

Организация на дистанционното обучение

Чл. 5. Организацията и провеждането на дистанционната форма на обучение се уреждат в правилници за дейността на висшите училища в съответствие със Закона за висшето образование и тази наредба.

Чл. 6. (1) Дистанционната форма на обучение се осъществява и поддържа от екип, който включва:

1. научно-преподавателски състав с доказани компетентности в областта на електронното обучение, определен в съответствие с изискванията на чл. 48 и 52 от Закона за висшето образование и Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени "бакалавър", "магистър" и "специалист", приета с Постановление № 162 на Министерския съвет от 2002 г. (обн., ДВ, бр. 76 от 2002 г.; попр., бр. 85 от 2002 г.; доп., бр. 79 от 2003 г.);

2. служители от администрацията на висшето училище, отговорни за логистично осигуряване на дистанционната форма на обучение, включително за оперативно функциониране на електронните административни процедури и дейности, както и за личните данни, обработвани в съответствие със Закона за защита на личните данни и Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива

95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (обн., ОВ, L 119 от 4 май 2016 г.);

3. технически екип, отговорен за комуникационната свързаност, поддръжката, функционирането и информационната сигурност на използваната платформа за дистанционно обучение.

(2) Висшите училища осигуряват възможности за подготовка и повишаване на квалификацията в областта на дистанционното и електронното обучение на научно-преподавателския състав и на административния персонал, участващ в организиране и осъществяване на дистанционна форма на обучение.

Чл. 7. (1) Висшите училища приемат и прилагат система от правила за планиране, формиране и отчитане на натовареността на академичния и административния състав, участващ в организацията, провеждането и осигуряването на дистанционна форма на обучение.

(2) Аудиторната заетост на академичния състав в дистанционна форма на обучение включва дейности, като преподаване в аудитория и виртуална учебна зала, синхронно по време участие на преподаватели и обучавани в електронни учебни дейности по учебен план, работа в електронна учебна среда за подпомагане на студенти и докторанти, предоставяне на обратна връзка, а извънаудиторната - проектиране, разработване и актуализиране на електронни учебни курсове и ресурси и др.

(3) Натовареността на административния състав в дистанционна форма на обучение отразява и неговата ангажираност в съответните електронни административни дейности и се регламентира в правилниците на висшите училища.

(4) Отчитането на натовареността на академичния и на административния състав в дистанционна форма на обучение, както и на участието на обучавани в електронни учебни дейности се основава и на електронни средства за архивиране и интелигентен анализ на процеса на обучение.

Чл. 8. (1) Учебно-методическото осигуряване на специалност в дистанционна форма на обучение включва подготовка на учебна документация, разработване на електронни учебни курсове и ресурси, както и електронни административни дейности и се осъществява от основното звено, което провежда обучението.

(2) Висши училища, които осъществяват дистанционна форма на обучение съгласно чл. 4, ал. 5, създават специализирано звено - Център за дистанционно обучение.

(3) Центърът за дистанционно обучение:

1. разширява и развива институционалната среда за дистанционно обучение по чл. 4, ал. 5 и нейните елементи;

2. разработва стандарти и процедури за проектиране и създаване на учебни електронни ресурси по чл. 4, ал. 5, т. 4;

3. организира регистрация и съхраняване на електронни учебни дейности и ресурси в съответствие с правилата и стандартите по чл. 4, ал. 5, т. 1 и 4, както и според изискванията на Закона за авторското право и сродните му права;

4. следи за съответствие с нормативната база на вътрешните правила по чл. 4, ал. 5, т. 1 и на използваните електронни учебни и административни дейности по чл. 4, ал. 5, т. 5;

5. осигурява технологична и педагогическа функционалност на системите и платформите по чл. 4, ал. 5, т. 7 и 8;

6. извършва обучение и консултации на академичния състав за провеждане на електронно и дистанционно обучение;

7. извършва периодичен мониторинг и оценка на качеството на провежданото обучение, включително с използване на електронни средства за интелигентен анализ на процеса на обучение;

8. провежда изследвания в областта на дистанционното и електронното обучение;

9. систематизира и популяризира добри практики в областта на електронното дистанционно обучение;

10. сътрудничи с организации и звена, които имат сходен предмет на дейност.

Чл. 9. (1) Дистанционната форма на обучение се организира въз основа на информационен пакет, приет от Академичния съвет по предложение на основното звено, провеждащо обучението, подкрепено с аргументирано становище на специализираното звено по чл. 8, ал. 2.

(2) Информационният пакет включва:

1. учебната документация по чл. 39, ал. 2 от Закона за висшето образование;

2. списък на екипа от преподаватели, администратори и технически състав по чл. 6, ал. 1;

3. инструкция за достъп до електронните ресурси и услуги;

4. описание на системите на изпитване и оценяване;

5. ръководство за ползване на съответната платформа за дистанционно обучение;

6. ръководство за студента или докторанта, подготвящ се в дистанционна форма.

(3) Информационният пакет е достъпен за студентите и в електронен формат.

Чл. 10. (1) Организацията на обучението на студенти, докторанти и специализанти в дистанционна форма на обучение може да включва и присъствени периоди, когато това съответства на спецификата на специалността и на потребностите на обучаваните.

(2) Присъствените периоди на обучение по ал. 1 се провеждат в основни звена от структурата на висшето училище, създадени при условията и по реда на Закона за висшето образование.

(3) Присъствените периоди на обучение не могат да надвишават 15 на сто от общия брой часове по учебния план на съответната специалност в редовна форма на обучение.

(4) Висшите училища осигуряват възможности за технологична подготовка на студенти, докторанти и специализанти, участващи в дистанционна форма на обучение.

Раздел III.

Управление на качеството при дистанционната форма на обучение

Чл. 11. (1) С оглед на степента на информационно и технологично осигуряване при осъществяване на дистанционна форма на обучение средата за нейното провеждане се класифицира в едно от следните четири равнища:

1. първо равнище - разполагаща с функциониращи елементи и средства по чл. 4, ал. 5, т. 1, 5, 7 и 8, както и с достъп до електронни учебни курсове, дейности и ресурси, подходящи за учене, оценяване, самоподготовка и подкрепа на студенти, докторанти и специализанти в различни форми на обучение;

2. второ равнище - разполагаща с функциониращи елементи и средства по чл. 4, ал. 5, т. 1 - 6, като всяка специалност в дистанционна форма на обучение се осигурява от система за управление на електронно базирани оценявания и финални изпитвания по чл. 4, ал. 5, т. 7 и 8 и от софтуерна платформа по чл. 4, ал. 5, т. 9;

3. трето равнище - разполагаща с функциониращи елементи и средства по чл. 4, ал. 5, т. 1 - 6, като всички специалности в дистанционна форма на обучение в професионалното направление се осигуряват от система за управление на електронно базирани оценявания и финални изпитвания по чл. 4, ал. 5, т. 7 и 8 и от софтуерна платформа по чл. 4, ал. 5, т. 9 с достъп до споделяни информационни ресурси, сред които:

а) студентски и преподавателски електронни регистри;

б) хранилище на електронни учебни курсове и ресурси за всички специалности и форми на обучение в професионалното направление;

в) електронен архив, включващ документация, добри практики и резултати от проведено електронно обучение за всички специалности и форми на обучение в професионалното направление;

4. четвърто равнище - отговаря на изискванията по ал. 1, т. 3 за всички специалности в дистанционна форма на обучение, които използват една и съща система за управление на електронно базирани оценявания и финални изпитвания по чл. 4, ал. 5, т. 7 и 8, и институционална софтуерна платформа по чл. 4, ал. 5, т. 9, базирана на дигитален архив с консистентни и недублирани данни, и средства за техен експорт към електронната платформа по чл. 75, ал. 6 от Закона за висшето образование.

(2) Електронните учебни курсове, дейности и ресурси за дистанционна форма на обучение се разработват по методика, съобразена със спецификата на съвременното електронно обучение, като в съдържателно отношение предоставят съответното учебно съдържание по учебен план и дистанционно подкрепят самоподготовката на обучаваните, работата по задания и обратната връзка.

(3) При разработването на електронните учебни курсове, дейности и ресурси по ал. 2:

1. задължителните и не по-малко от 50 на сто от избираемите дисциплини са достъпни в платформа за дистанционно обучение по чл. 4, ал. 5, т. 9 под формата на електронни курсове, дейности и

ресурси, които адекватно моделират учебния процес и учебното съдържание по учебен план;

2. не по-малко от 50 на сто от основните информационни източници към учебната програма на задължителна дисциплина по учебен план са достъпни чрез или в платформа за дистанционно обучение по чл. 4, ал. 5, т. 9;

3. всички семестриални и държавни изпити в неприсъствен формат се провеждат дистанционно чрез система за електронно оценяване и изпитване по чл. 4, ал. 5, т. 7 и 8.

(4) Равнището на средата се определя от Националната агенция за оценяване и акредитация в рамките на процедурата за институционална акредитация или чрез самостоятелна процедура по искане на съответното висше училище - за срока на вече дадената институционална акредитация.

Чл. 12. (1) Висши училища със среда за дистанционно обучение от първо и по-горно равнище могат дистанционно да провеждат семестриални и държавни изпити и видеоконферентна защита на дипломни работи при наличие на вътрешни правила, които регламентират:

1. определяне на кредити за заетостта на студентите и формиране на натовареност на преподавателите във връзка с тяхното синхронизирано по време участие в електронни дейности по оценяване на знания и умения в рамките на учебния план и учебните програми;

2. технологично и техническо провеждане на изпити с дистанционна идентификация на самоличността на оценяваните и контрол на изпитната процедура, съпроводено с високо ниво на сигурност и защита на личните данни;

3. прилагане на софтуерни средства за установяване на опити за измама и плагиатство;

4. архивиране на изпитните материали и резултати и на видеозаписи от изпитната процедура за постигане на съответствие с чл. 44 от Закона за висшето образование;

5. възможност студенти от различни форми на обучение дистанционно да полагат изпити.

(2) Висши училища със среда за дистанционно обучение от второ и по-горно равнище могат да организират дистанционна форма на обучение за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър".

(3) Висши училища със среда за дистанционно обучение от трето и четвърто равнище могат да организират дистанционна форма на обучение за придобиване на образователно-квалификационна степен "магистър" и на образователната и научна степен "доктор".

(4) Висши училища със среда за дистанционно обучение от първо и по-горно равнище могат да организират дистанционна форма на обучение по чл. 2, ал. 5.

Чл. 13. Основните обекти - предмет на анализ в процедури за оценка на качеството на дистанционна форма на обучение, провеждана от висше училище, са:

1. учебната документация по чл. 4, ал. 1;

2. съответната среда за осъществяване на дистанционната форма на обучение и степента на нейното кадрово, информационно и технологично осигуряване по чл. 4, ал. 5 и по чл. 11, ал. 1;

3. електронните курсове по чл. 11, ал. 2, осигуряващи учебни дисциплини - по отношение на учебно съдържание, педагогически и потребителски дизайн, оказвана подкрепа на обучаваните, технологии за достъп, средства за оценяване и персонализация на обучението;

4. електронните учебни ресурси по чл. 11, ал. 2 - по отношение на педагогически и потребителски дизайн, постигане на цели по съответната учебна програма, пълнота, достъпност и лесно възприемане на тяхното съдържание от обучаваните;

5. дистанционното провеждане на академични изпити - по отношение на осъществяван контрол и предотвратяване на измами по чл. 4, ал. 5, т. 7 и по чл. 12, ал. 1;

6. електронните учебни и административни дейности;

7. квалификация и компетентност на авторите на електронни учебни ресурси и дейности от педагогическа, дизайнерска и технологична гледна точка;

8. квалификация и компетентност на преподавателите, ангажирани в дистанционна форма на обучение, в областта на електронното обучение и неговите приложения в съответното професионално направление;

9. ефективност на дистанционната подкрепа, оказвана на студентите и докторантите;

10. технологичните възможности за повсеместен достъп до учебната среда в различни контексти и ситуации;

11. средствата за автоматизация на преподавателския труд, използвани за осъществяване на конкретния процес на обучение.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Наредбата се приема на основание чл. 9, ал. 3, т. 5 от Закона за висшето образование.

§ 2. Наредбата влиза в сила от 1 септември 2021 г.

§ 3. Студентите, приети за обучение преди определяне на равнище на средата в съответното висше училище по реда на чл. 11, ал. 4, продължават и довършват обучението си при условията и по реда на Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища, приета с Постановление № 292 на Министерския съвет от 2004 г. (ДВ, бр. 99 от 2004 г.).

§ 4. До получаването на нова институционална акредитация висшите училища, които към 1 септември 2021 г. имат оценена среда за дистанционно обучение като част от институционалната им акредитация, се ползват с правата на висши училища по чл. 11, ал. 1, т. 3.